

عنوان مقاله:

پژوهشی در چگونگی تأویلات قرآنی شمس تبریزی

محل انتشار:

فصلنامه پژوهش زبان و ادبیات فارسی، دوره 9، شماره 22 (سال: 1390)

تعداد صفحات اصل مقاله: 34

نویسندگان:

محمد خدادادی - استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه یزد

مهدی ملک ثابت - دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه یزد

یدالله جلالی پندری - دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه یزد

خلاصه مقاله:

بی شک یکی از بزرگترین عارفان پهنه عرفان اسلامی شمس الدین محمد تبریزی، عارف نام آور قرن هفتم هجری است که تحول بنیادینی در تفکرات مولانا جلال الدین مولوی به وجود آورد. شمس تبریزی در تنها اثر به جا مانده از خویش، یعنی «مقالات» نظریه های جالبی در ابواب مختلف عرفانی از خود به یادگار گذاشته است که برخی از آنها قابل توجه هستند. شمس تبریزی نظریات بدیعی درباره تأویل و تفسیر قرآن دارد که تا کنون مورد توجه قرار نگرفته اند. شمس در ضمن تأویل های خود بطن های جدیدی را از قرآن عرضه می کند که باعث شگفتی و شیفتگی هر پژوهشگر و محقق آگاه به عرفان اسلامی می شود. همین موضوع اهمیت پرداختن به این مقوله را دو چندان می کند. این مطالب به صورت پراکنده و از هم گسیخته در «مقالات» مندرج هستند و طبقه بندی آنها نیاز به کوشش فراوان دارد. در این پژوهش ابتدا نظریات کلی شمس درباره تأویل، لزوم روی آوردن به آن و آشنایان به علم تأویل را بیان کرده و سپس نظریات وی در باب قرآن و تأویل آن را به صورتی ساختارمند شرح داده و به بررسی آن پرداخته ایم. علاوه بر این، تفاسیر شمس را با شش تفسیر عرفانی قبل و معاصر او مقایسه کرده و نوآوری های شمس را مشخص ساخته ایم. شمس بر این باور است که انسان کامل یا ولی اعظم در هر عصری مظهر کامل قرآن است. در اندیشه شمس قرآن دارای بطن های بی نهایت است و اعتقاد به هفت بطن و هفتاد بطن نوعی سطحی نگری است. او در تعالیم خود دانستن تأویل و تفسیر قرآن را برای هر مسلمانی لازم دانسته و حضرت رسول (ص) را به عنوان نخستین مؤول و مفسر قرآن معرفی می کند. در یک تقسیم بندی کلی می توان گفت که شمس برای تأویل و تفسیر آیات از چهار شیوه تأویلی استفاده کرده است که عبارتند از: الف) تأویل یک واژه قرآنی به یک مفهوم و یا واژه دیگر، ب) تأویل به وسیله اضافه کردن یک کلمه به آیه. ج) تأویل و تفسیر بواسطه ارائه کردن شأن نزولی خاص از آیه. د) تفاسیر توجیهی که در آنها کاربرد برخی از اصطلاحات را توجیه می کند.

کلمات کلیدی:

قرآن کریم، ادبیات عرفانی، تأویل، شمس تبریزی، مقالات شمس

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/315739>

